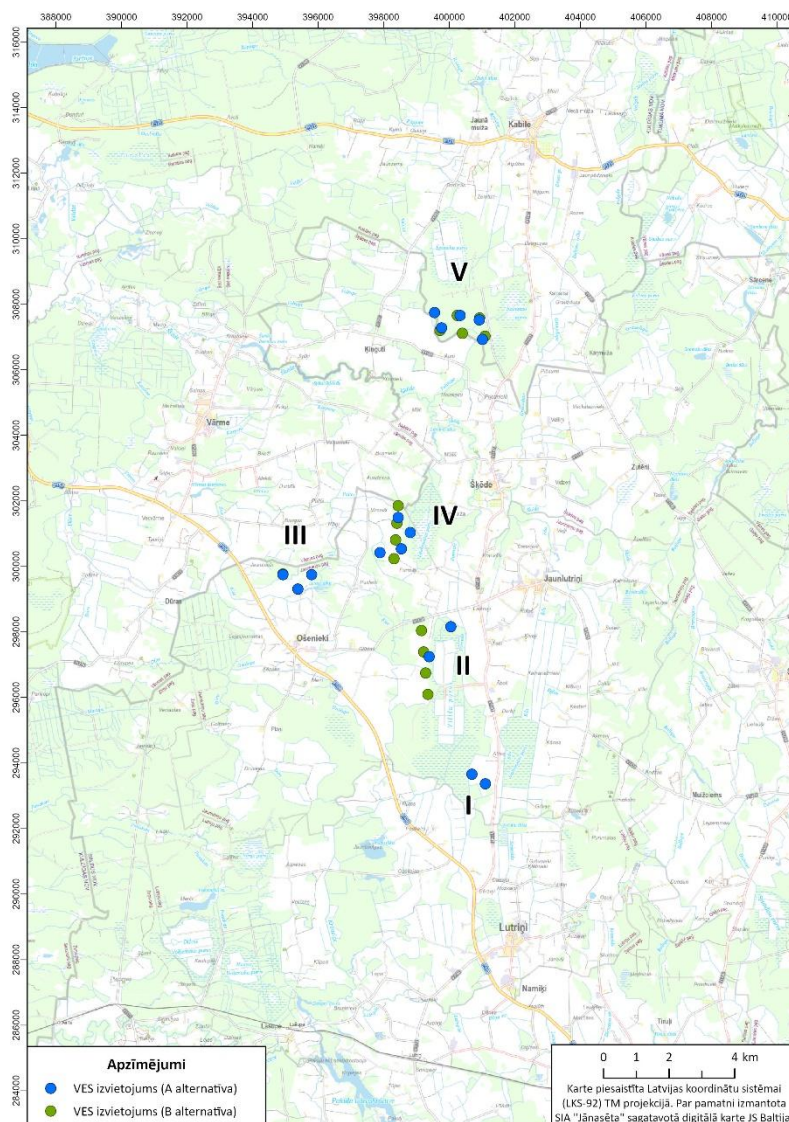

Atzinums par “VES parka izbūves Kuldīgas novada Kabiles pagastā un Saldus novada Jaunlutriņu un Lutriņu pagastā” ietekmi uz kultūrvēsturiskajām vērtībām

Parka teritorijas fizikāli ģeogrāfiskais raksturojums

Iecerētā VES vēja ģeneratori atradīsies Austrumkursas augstienes Saldus pauguraines rietumu daļā. Lutriņu un Jaunlutriņu pagastā vēja ģeneratorus plānots izvietot Lutriņu paugurgrēdā, kur augstums virs jūras līmeņa pārsniedz 130m. Ģeneratori Kabiles pagastā izvietosies nedaudz zemākās vietās, kas paceļas līdz 90m augstumam virs jūras līmeņa.

Ģeneratoru būvei izvēlētas tagad mazapdzīvotas, mežotas teritorijas, lai gan starpkaru laikā augstienes bija apdzīvotas un lauksaimniecībā vairāk izmantotas.

Vēja ģeneratoru grupu izvietojums VES Vārme

Normatīvais regulējums un darba pieeja

Vēja parku projektēšanas un būvniecības laikā jāņem vērā normatīvie akti, kas radīti kultūras mantojuma saglabāšanai. Uz šo jomu attiecas Eiropas Konvencija arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai, kas pieņemta Valetā 1992. gada 16. janvārī un Latvijā ir spēkā kopš 2003. gada 19. jūnija ar likumu „Par Eiropas konvenciju arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai”. Tāpat projekta kontekstā aktuāls ir arī Latvijas likuma „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” (spēkā no 1992. gada 11. marta, ar grozījumiem līdz 31.03.2022.) 22. pants par kultūras pieminekļu saglabāšanu, veicot celtniecības un citus darbus, kas nosaka, ka “Pirms celtniecības, meliorācijas, ceļu būves, derīgo izrakteņu ieguves un citu saimniecisko darbu uzsākšanas šo darbu pasūtītājam par saviem līdzekļiem jānodrošina kultūras vērtību apzināšana paredzamo darbu zonā. Fiziskajām un juridiskajām personām, kas saimnieciskās darbības rezultātā atklāj arheoloģiskus vai citus objektus ar kultūrvēsturisku vērtību, par to nekavējoties jāziņo Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei (turpmāk tekstā - NKMP) un turpmākie darbi jāpārtrauc.” Uz šī likuma pamata 2021. gada 26. oktobrī izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr. 720 "Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, uzskaites un restaurācijas noteikumi", kas stājas spēkā 2022.gada 01.janvārī. Saskaņā ar Noteikumiem (32. pants) pēc paziņojuma saņemšanas no fiziskās vai juridiskās personas, kura būvniecības vai citu darbu gaitā atklājusi objektu ar kultūrvēsturisku vērtību, pārvaldei mēneša laikā ir jāorganizē atklātā objekta apzināšana, kultūrvēsturiskās vērtības noskaidrošana un jānosaka šī objekta saglabāšanas pasākumus. Saskaņā ar “Aizsargjoslu likuma” (pieņemts 05.02.1997, spēkā no 11.03.1997.) 38.panta 1.punktu, “jebkuru saimniecisko darbību aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem drīkst veikt tikai ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (tagad Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde) un kultūras pieminekļa īpašnieka atļauju”.

Ja zemes darbu laikā tiek atrastas kritušo karavīru mirstīgās atliekas, tad, atbilstoši Latvijas - Vācijas (1997. g.) un Latvijas – Krievijas (2007. g.) starpvaldību vienošanās principiem par kara upuru apbedījumu statusu Latvijas teritorijā, zemes darbi attiecīgajā vietā pārtraucami, par atrastajām cilvēku mirstīgajām atliekām nekavējoties jāpaziņo policijai un biedrībai “Brāļu kapu komiteja” (bkkomiteja@apollo.lv). Darbu veicējam jānodrošina eksperta vadībā veicamā karavīru mirstīgo atlieku ekshumācija. Karavīru mirstīgo atlieku ekshumāciju veic saskaņā ar biedrības “Brāļu kapu komiteja” norādījumiem.

Zemes darbu laikā var atrasties arī sprādzienbīstami priekšmeti. Par šādiem gadījumiem jāziņo tuvākajai Valsts policijas nodaļai (tālr. 110), pirms tam norobežojot atradumu vietu.

Lai apzinātu un izvērtētu kultūrvēsturiskās vērtības plānotā vēja parka teritorijā un tās tuvumā, apkopota publiskos informācijas avotos, literatūrā un citur pieejamā informācija. Turpmāk tekstā, norādot avotus, cita starpā lietoti šādi saīsinājumi: Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta dokumentu un senlietu krājums (tekstā – LNVM AD CVVM

inv.Nr...), Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes Dokumentācijas centra Arheoloģijas un vēstures daļas dokumentu krājums (tekstā – NKMP PDC inv.Nr...).

Esošā stāvokļa raksturojums no kultūras mantojuma viedokļa

NKMP mājas lapā (mantojums.lv) pieejamā informācija liecina, ka plānotā vēja parka teritorijā un tiešā tuvumā nav valsts aizsargāta kultūras mantojuma.

Atsevišķi objekti atrodas attālināti no VES. No dienvidu ģeneratoru grupas (I) līdz tuvākajam valsts aizsargātajam kultūras piemineklim-gleznatāja J.Rozentāla dzimtajām mājām Bebriem (valsts nozīmes vēsturiska notikumu vieta, valsts aizsardzības Nr.94) ir aptuveni 7km.

Pie Pakuļu ūdenskrātuves atrodas Zviedriņu senkapi (Zviedru kapi) (reģiona nozīmes arheoloģijas piemineklis, valsts aizsardzības Nr. 2179). No pieminekļa līdz D (I) ģeneratoru grupas tuvākajiem ģeneratoriem ir aptuveni 5km.

No II ģeneratoru grupas līdz Mizaiņu pilskalnam (valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis, aizsardzības Nr.2157) ir aptuveni 3,5km liels attālums.

Plānotā vēja parka teritorijai, tā IV ģeneratoru grupai vistuvāk ir Jaunmuižas parks un klēts Jaunlutriņos (vietējās nozīmes kultūras piemineklis, aizsardzības Nr. 6729). Objekti atrodas aptuveni 3,5km attālumā no plānotā VES.

No III ģeneratoru grupas apmēram 5,2km attālumā Vārmē ir reģiona nozīmes kultūras piemineklis-Vārmes muižas kalpu māja (aizsardzības Nr. 9292).

V ģeneratoru grupai parka ziemeļu daļā apmēram 5km attālumā atrodas Kabiles luterāņu baznīca (valsts nozīmes kultūras piemineklis, aizsardzības Nr. 6336). Nedaudz tālāk, apmēram 5,4km attālumā ir Kabiles muižas apbūve – valsts nozīmes kultūras piemineklis, aizsardzības Nr.6337. Muižas apbūves kompleksā ir virkne ēku, kas arī ir valsts nozīmes kultūras pieminekļi (kungu māja Nr.6338, stallis Nr. 6343, pārvaldnieka māja Nr.6339).

Citi valsts aizsargātie kultūras pieminekļi atrodas vēl tālāk no plānotā VES parka teritorijas.

Ne vēja parka izbūve, ne ekspluatācija minēto kultūras mantojumu tieši neapdraud. Jāuzsver, ka vēja ģeneratori izmainīs kultūrvēsturisko ainavu, kāda paveras no minētajiem kultūras pieminekļiem. Ainavas izmaiņa lielāku emocionālo ietekmi uz sabiedrību atstās, redzot to no muižu centriem un citām apdzīvotām vietām parka apkārtnē, tas ir no vietām, kur būs lielāka

cilvēku koncentrācija. Vajadzēs ilgāku laiku, līdz cilvēki pieradīs pie jaunās, izmainītās ainavas.

Kā liecina reģiona fizikālās ģeogrāfijas kartes, tad plānotā vēja parka teritoriju Z-D virzienā šķērso Kriekupītes, Krimildes, Šķēdes, Pormales un citu nelielu upīšu baseini zemās, purvainās ielejās. Šķēde un Pormale saistīta ar plašajiem Vilīšu un Jaunmuižas purviem. Arī tālākā apkārtnē ir plaši purvu masīvi (Lielais un mazais Veikenieku purvs, Vērgu purvs u.c.). Agrāk tagadējo purvu vietā bija ezeri. Zināms, ka senākajos vēstures posmos – akmens laikmetā - tieši pie ūdeņiem apmetās senie iedzīvotāji, jo šajās vietās bija optimālie apstākļi iztikas līdzekļu ieguvei vācēju un mednieku ekonomikā. I un II ģeneratoru grupa plānota minēto purvu apkārtnē un teritorijā. V ģeneratoru grupas A daļa plānota Laukmuižas purva apkārtnē.

Pārlūkojot NKMP PDC un LNVM AD glabāto informāciju par potenciālām vietām ar kultūrvēsturisku nozīmi plānotā VES parka apkārtnē, atrodamas rakstiskas un lietiskas liecības par akmens laikmeta apdzīvotību šajā reģionā.

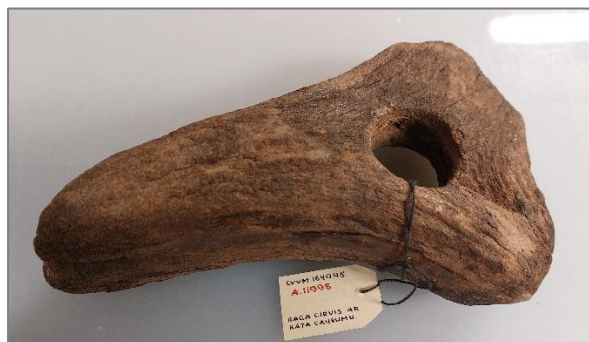
Divi akmens priekšmeti, kas datēti ar akmens-bronzas laikmetu, (LNVM AD inv.nr. CVVM 60234, 61054) atrasti kaut kur pie Jānaišiem (māju koordinātas 402954,9E; 287923,6N). 1929.gada ziņojumā minēts, ka bijuši arī divi apaļi akmeņi (ziņojums LNVM AD inv.nr. CVVM 239575:1-2) Pieļaujams, ka tie bijuši graudberži. Šādi atradumi parasti ir apmetnēs, jo beržamos akmeņus izmantoja graudu, zvīrgzdu u.c. struktūru smalcināšanai. Diemžēl muzeja krājumā šie akmeņi nav nonākuši.

Līdzīga akmens laikmeta priekšmeta fragments (LNVM AD inv.nr. CVVM 60242) atrasts pie Pavasariem (māju koordinātas-398987,7E; 302879,1N). Zīmīgi, ka šī akmens laikmeta priekšmeta atraduma vieta ir Laukmuižas (Čukuru) purva tuvumā.

Kaut kur Dūrupes baseinā pie Spāru mājām (aptuvenās māju koordinātas 388746,8N, 299665,5N) atrasts raga cirvis ar kātcaurumu (LNVM AD inv.nr. CVVM 164045). Arī šis priekšmets attiecināms uz akmens laikmetu.

Akmens-bronzas laikmeta atradumi pie Jānaišiem (LNVM AD inv.nr. CVVM 60234, 61054) Akmens-bronzas laikmeta atradums pie Pavasariem (LNVM AD inv.nr. CVVM 60242)

Raga cirvis, kas atrasts pie Spārēm (LNVM AD inv.nr. CVVM 164045)

Pagaidām nav materiālu liecību par apdzīvotību plānotā VES parka teritorijā vai apkārtnē dzelzs laikmetā. Zināmie tuvākie ar dzelzs laikmetu datētie objekti – Gaiķu pilskalns un Airītes pilskalns atrodas 7-8km attālumā no plānotā vēja parka.

Tomēr ir rakstītas liecības par to, ka plānotā VES parka tuvumā varētu būt arī dzelzs laikmeta objekti.

Kādā 1933.gada Pieminekļu valdes vēstulē Lutriņu pagasta Mucenieku saimniekam J.Laša kungam tiek lūgts informēt valdi par senlietām un to atradumu vietu, jo ienākusi informācija, ka viņa tēva īpašumā bijušas dažādas senlietas. Sarakste nav turpinājusies, senlietu atradumu vieta nav lokalizēta, taču vēstule liecina par iespējamiem senkapiem Mucenieku māju zemē. Māju aptuvenās koordinātas 404010,6E, 294992,8N. Tās atrodas ap 3km attālumā no I ģenerātoru grupas.

LNVM AD ir arheologa Ed. Šturma 1937.gada ziņojums par daudzu senlietu atradumiem kādā kalniņā pie Ādģēru mājām (ziņojums LNVM AD inv.nr. 239502:1-2). 1979.gadā mēģināts senvietu lokalizēt, taču nesekmīgi (NKMP PDC inv.nr. 1422/3560-2 I). Ādģēru mājas (aptuvenās koordinātas 401075E, 306037N) atrodas apmēram 1km attālumā no V ģenerātoru grupas. Jāpiezīmē, ka ceļa V 1147 ceļa malā uz Z no Ādģēriem ir Kalnansu kapi.

Liela senlietu daudzuma pieminēšana šajos ziņojumos varētu norādīt uz atradumu piederību dzelzs laikmetam, īpaši ja tās atrastas apbedījumos. Viduslaikos mirušajiem kapu piedevu nebija vai arī tās bija nabadzīgas – kāda monēta, saktiņa, nazis.

Par iespējamu līdz šim neatklātu dzīvesvietu (pilskalnu?) varētu liecināt kolhozu kartes (1:10000) fragments NKMP PDC ar atzīmētu māju vārdu

Pilskalni (1644/613-1 I). Vieta dabā nav pārbaudīta. Pilskalnu māju aptuvenās koordinātas ir 395858,4E, 286119,0N.

Ir atrodamas ziņas par viduslaiku apdzīvotību plānotā VES parka apkārtnē. Uz A no Čakšu kapsētas pie Ratniekiem atrasta bronzas riņķa saktiņa (LNVM AD inv.nr. CVVM 60685, 1929.gada ziņojums LNVM AD inv.nr. CVVM 239574:1-2). Atradumu vieta ir apmēram 3,2km uz ZA no I ģeneratoru grupas. Ratnieku māju aptuvenās koordinātas-404908,7E, 296271,1N.

Vārmes pagastā pie Grīvenieku mājām atrasts bronzas apkalumiem rotātas ādas jostas fragments (LNVM AD inv.nr. CCVVM 58948). Māju atrašanās vieta nav lokalizēta.

Pie Ratniekiem atrastā riņķa saktiņa (LNVM AD inv.nr. CVVM 60685)

Pie Grīvenieku mājām atrastais bronzas apkalumiem rotātas ādas jostas fragments (LNVM AD inv.nr. CCVVM 58948)

Bikstu māju laukos (māju aptuvenās koordinātas 401574,8E, 291750,2N, līdz mūsu dienām mājas nav saglabājušās, attālums no mājām līdz I ģeneratoru grupai ap 1,3km), 1931.gadā atrasta Sigismunda III monēta (1623.-24.g.) (ziņojums LNVM AD inv.nr.239578:1-2). Domājams, ka monēta ir uzskatāma par savrupatradumu.

Kaut kur pie Rūtes mājām, granti rokot, "atrasts sevišķi daudz kaulu". Tad grants rakšana noliegta. Par senlietām ziņu nav. Šī informācija Pieminieķļu valdei sniegta 1933.gadā (LNVM AD, inv. nr. 239579). Iespējamās viduslaiku kapsētas vieta dabā nav lokalizēta. Rūtes atrodas ap 1,7km attālumā uz R no I ģeneratoru grupas.

Ir atrodamas ziņas par dažādām kulta vietām plānotā VES parka apkārtnē.

Pie Kānēm esot Jāņa kalns – nostāstu vai kulta vieta. 1976.gadā Jāņa kalnu meklējis arheologs J.Urtāns. (NKMP PDC inv.nr.. 1648/609-1 I). Mājas atrodas 700-800m attālumā no I ģeneratoru grupas. Māju aptuvenās koordinātas 400941E, 293537N.

Pie bijušajām Bikstēm, kas pārsauktas par Plaužiem, bijis akmens ar velna pēdu. Akmens it kā esot ap 300m uz ZRR no mājām. 1976.gadā J.Urtānam

nav izdevies akmeni atrast (ziņojums NKMP PDC, inv.nr. 1649/608-3 I). Aptuvenās akmens atrašanās vietas koordinātas ir 402470E, 292297N.

Pie Ķērķiniem (māju koordinātas 404907E, 289341N) bijusi svētā priede. Apmeklējuma laikā 1976.gadā tā jau bijusi nolūzusi (NKMP PDC inv.nr. 1674/610-3 I). Laukā netālu no Ķirmes kalna ir Pēdākmenis, bet Ķirmes kalna mežā esot daudz interesantu akmeņu (I.Ančevskas ziņojums, NKMP PDC inv.nr.124794-1 I). Pēdējās divas vietas ir visai tālu no parka uz A no Lutriņiem, taču šīs ziņas liecina par iespējamiem kulta objektiem arī plānotā vēja parka teritorijā.

Kartogrāfiskajā materiālā (Latvija 1:75000) atrodams mājas vārds Kannenieki. Mājas līdz mūsdienām nav saglabājušās, bet to atrašanās vietas aptuvenās koordinātas 397053,3E, 301108,2N. Kā zināms, tad kannenieki (arī kannureģi) bija zīlnieki, kas pareģoja, vērojot alus putas. Šie pareģotāji bieži pieminēti latviešu burvju prāvās jau no 16.gs. (Latviešu tautas paražas. Latviešu Folkloras krātuves materiāli. Sakārtojis prof. K.Straubergs, Rīga, 1944.-472.-475.lpp.).

Apsekojot plānotā VES parka teritoriju, jānovērtē arī bijušo Kannenieku māju apkārtni.

Daudz ziņu un pēdējā laikā arī arheologu pētījumu ir saistībā ar Kurzemes un Zemgales hercogisti (1562.-1795.), kas pastāvēja lielā daļā Kurzemes, Zemgales un Sēlijas.

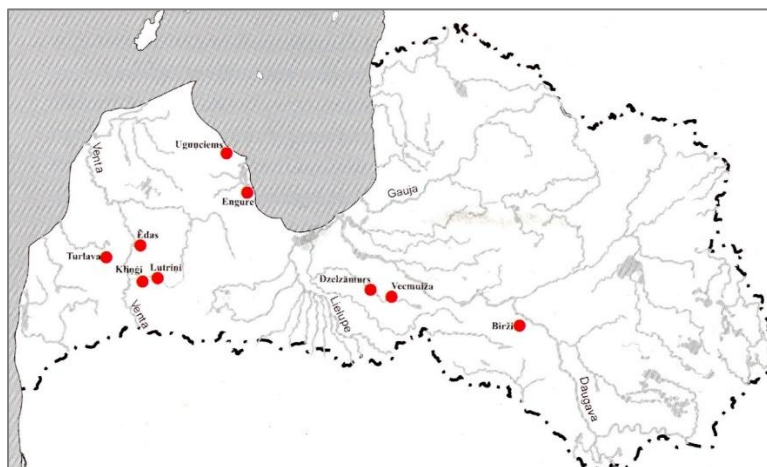
J.Juškeviča 1931.gadā sarakstītajā grāmatā par hercogistes laika saimniecību uzskaitītas arī dažādās ražotnes, kas bija izveidotas hercogistē (J.Juškevičs. Hercoga Jēkaba laiks Kurzemē, R. 1931.-671 lpp.).

Taču atrodamas arī citas ziņas.

Zīmīgs ir Lutriņu pagasta Lāčplēšu māju saimnieka A.Valtera 1940.gada maija ziņojums Pieminekļu valdei par to, ka lūžņu savākšanas laikā Lutriņos levleju māju saimnieks Fr.Kols nodevis čuguna sakausējumus, "no kuriem viens ir apm.1,5 metru garš trīskantīgs lējums un citi laukakmeņa formā". Lējumi atrasti māju robežās, kur starp šiem lējumiem bijuši citi dažādi priekšmeti. Ziņojumā pieminēts nostāsts par zviedru laika čuguna lietuvi Lašupes dzirnavās (ziņojums LNVM AD, inv.nr. CVVM 239583). levleju māju vairs nav, bet to aptuvenās koordinātas ir, 395598,5E, 288771,5N.

1933.gada ziņas vēsta, ka Ģuldu meža apgaitā vecā līdumā konstatētas senu ēku akmens pamatu paliekas. Uz DR no šī vietas kādas upītes krastā atrodies līdzīgi ēku grupas gruveši (LNVM AD, inv.nr. CVVM 239581:1-3). Šīs vietas dabā nav lokalizētas. Ģuldu mājas nav saglabājušās, bet to aptuvenās koordinātas ir 392211,6E, 296580,1N. Kartēs atzīmēts Ģuldu mežs. Pēc apraksta ēku mūra pamati ir līdzīgi to ēku palieku aprakstiem, kas

minēti arheologu pētījumos bijušajās Kurzemes hercogistes dzelzs manufaktūru vietās.

2016.gadā apsektās Kurzemes hercogistes dzelzs ieguves un apstrādes vietas (Pētījumi 2016.-2017.-237.lpp.)

Dzelzs rūdas paraugs no Ēdām (LNVM AD inv.nr. CVVM 265760)

2012. un 2013.gadā Kurzemē tika organizētas arheologu apsekošanas ekspedīcijas, lai dabā apzinātu līdz šim nezināmus Kurzemes 16.-19.gs. metāla industrijas arheoloģijas objektus. Kabiles pagastā pie Upesmuižas, kas atrodas ap 7km attālumā no V vēja ģeneratoru grupas uz Z, tika konstatēta Kurzemes hercogistes laika dzelzs manufaktūra. No Upesmuižas dīķa uz austrumiem ir saglabājies kanālu, saliņu un uzkalniņu komplekss un triju celtnu pamati. Atsevišķos slāņu atsegumos konstatēts tumšs kultūrlānis, kas pārjaukts ar sarkanu ķieģeļu lauskām. Dažās vietās slānis jaukts ar dzelzs rūdas izdedžiem (D.Auziņa, R.Brūzis, I.Doniņa. Kurzemes metāla industrijas arheoloģisko objektu apsekošana // Arheologu pētījumi Latvijā 2012. un 2013.gadā-R.,2014.-249.-252.lpp.).

2016.gadā tika organizēta vēl viena apzināšanas ekspedīcija, kur līdz ar citām 8 senās metalurģijas ražotnēm tika atklātas un apsektas arī Lutriņu kompleksa manufaktūras. Tās bijušas izvietotas plašākā teritorijā ap Lašupi. Manufaktūras vietā pie Lašupes dzirnavām atrodas pussala, tās krastos izveidots kanālu tīkls un vairāki uzbērumi. Pie netālā Pakuļu HES redzami rūdas izskalojumi, kuru paraugi saturēja līdz 75% dzelzs oksīda (D.Auziņa,

V.Bebre R.Brūzis, I.Doniņa. Bijušās Kurzemes hercogistes dzelzs ieguves un apstrādes vietu arheoloģiskā apzināšana 2016.gadā//Arheologu pētījumi Latvijā 2016.un 2017.gadā-R.,2018.-236.-240.lpp.).

Lašupes komplekss atrodas ap 8km attālumā no I vēja ģeneratoru grupas. Vēja parka izveide un ekspluatācija konkrētos objektus neapdraud, taču to eksistence norāda uz augstu iespējamību, ka arī plānotā vēja parka teritorijā saglabājušās kādas Kurzemes hercogistes laika saimnieciskās darbības pēdas.

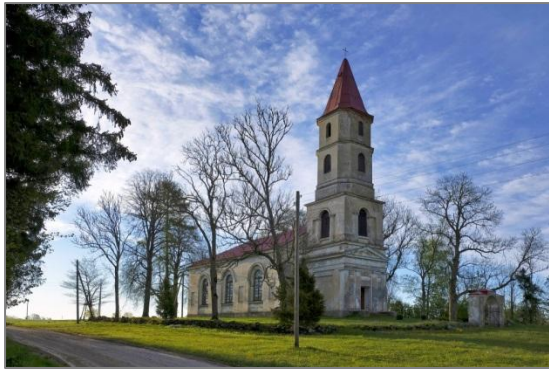
LNCV AD glabājas viens rūdas paraugs, kas 2016.gadā atrasts pie Ēdām bijušajā Vārmes pagastā (LNVM AD inv.nr. CVVM 265760).

Tātad plānotajam parkam ziemeļos, dienvidos un rietumos konstatētas Kurzemes hercogistes laika saimnieciskās darbības liecības. Apzinot plānotā VES parka teritoriju, īpaša uzmanība jāpievērš citiem iespējamām, vēl neatklātiem Kurzemes hercogistes saimnieciskās darbības objektiem.

Gan Pirmajā pasaules karā, gan Latvijas Neatkarības kara laikā Kurzēmē, arī Saldus apkārtnē notika militāras sadursmes. Otrā pasaules kara noslēguma posmā 1944. gada beigās un 1945.gada sākumā līdz kapitulācijai Kurzemes cietokšņa frontes līnija atradās nedaudz uz ziemeļiem no Saldus. Notika sadursmes, pie frontes līnijas bija ievērojama dažāda veida munīcijas koncentrācija. Ierīkojot vēja parku, zemes darbu laikā var tikt atrastas līdz šim nezināmas kritušo karavīru mirstīgās atliekas. Tad jāīstojas atbilstoši sadaļā par normatīvajiem regulējumiem un darba pieeju dotajiem norādījumiem. Šajā nodaļā arī paskaidrots, kā rīkoties, ja zemes darbu laikā tiek atrasti sprādzienbīstami priekšmeti.

Plānotā vēja parka apkārtnē ir vairākas kapsētas-Podkalnu kapsēta pie Rūtēm (koordinātas 400668E, 292318N), Vecie kapi uz rietumiem no Jaunlutriņiem (koordinātas 400986E, 299507N), Kalnansu kapsēta (koordinātas 402116,6E,306936N), pie ceļa uz Z no Dambjiem (koordinātas 402255,5E, 296025,3N). Šķiet, pamesta kapsēta ir uz D no Veldzēm pie Groskopa birzs (kapsētas aptuvenās koordinātas 395414,7E, 289409,9N). Kapsēta ir arī pie Lutriņu baznīcas (401389,9E, 297614,5N); pirmā baznīca šajā vietā celta jau 1630.gadā. Jāraugās, lai ģeneratoru liela gabarīta detaļu transportēšanas laikā netiktu apdraudētas kapsētas, kas ir pie ceļiem (Podkalnu, Kalnansu kapsēta, Vecie kapi), kā arī transportēšanas ceļu malās esošās celtnes.

Pieminētā Lutriņu baznīca ir viena no vertikālajām dominantēm visai līdzenajā reljefā plānotā vēja parka apkārtnē. Otrs vertikālais akcents ir Anskrūžu dzirnavas (403408,4E, 295115,5N) kas atrodas ap 1,5km no plānotā vēja parka II ģeneratoru grupas.

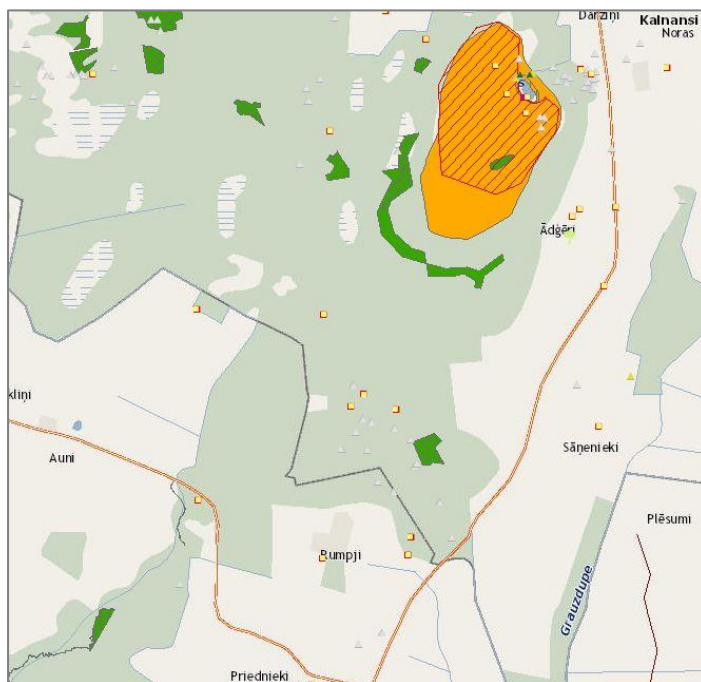

Lutriņu baznīca (www.vietas.lv)

Anskrūzu vējdzirnavas (www.redzet.lv)

Jāpievērš uzmanība tam, lai, ierīkojot vēja parku, netiktu nodarīti postījumi aizsargājamo sugu atradnēm un īpaši aizsargājamiem biotopiem. Šķiet, ka V ģeneratoru grupas A daļas ģeneratori varētu radīt apdraudējumu aizsargātām dabas vērtībām.

Aizsargājamo sugu atradnes un īpaši aizsargājami biotopi pie V ģeneratoru grupas (ozols.gov.lv)

Alternatīvas un pasākumi ietekmes uz kultūrvēsturiskajām vērtībām mazināšanai

Valsts aizsargātā un potenciālā kultūras mantojuma juridiskās un praktiskās aizsardzības prasības ir vienādas abos alternatīvu gadījumos. No kultūrvēsturiskās ainavas aizsardzības viedokļa priekšroka dodama B alternatīvai, jo vēja ģeneratori izvietosies kompaktāk.

Zināmajam un reģistrētajam kultūras mantojumam vēja parka izbūve apdraudējumu neradīs. Ņemot vērā iepriekš izklāstītās ziņas par iespējamām senvietām un senlietu atradumiem plānotā vēja parka tuvumā un apkārtnē un saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu kultūras mantojuma aizsardzībā,

- pirms plānotā vēja parka izbūves parka teritoriju nepieciešams apsekt kvalificētam speciālistam – arheologam,
- pieļaujams, ka pēc teritorijas apsekošanas varētu rasties papildus nosacījumi, piemēram, arheoloģiskā uzraudzība zemes rakšanas darbu laikā,
- zemes rakšanas darbu laikā, izbūvējot ģeneratoru pamatus un komunikācijas, īpaša vērība jāpievērš iespējamiem akmens laikmeta senlietu un senvietu atradumiem,
- ierīkojot ģeneratorus un komunikācijas, jāpievērš īpaša uzmanība iespējamiem Kurzemes un Zemgales hercogistes saimnieciskās darbības objektiem,
- zemes darbu laikā iespējami arī citu vēstures periodu atradumi ar kultūrvēsturisku nozīmi.

Izstrādājot vēja parka būvniecības projektu, jāizvērtē ģeneratoru detaļu transportēšanas maršruti, ņemot vērā nosacījumus smagsvara un liелgabarīta kravu pārvadāšanā.

Vēja parka izveide izmainīs kultūrvēsturisko ainavu. Sabiedrībai pie tā būs jāpieeļ, ja valsts enerģijas resursu attīstībai nepieciešami arī vēja parki.

Vēja parka izveides projekts saskaņojams NKMP, kas varētu izvirzīt papildus nosacījumus.

Slēdzienu sagatavoja eksperts arheologs Mg.hist. Ritvars Ritums

2025.gada martā

Avoti, literatūra, interneta resursi

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta dokumentu un senlietu krājums (tekstā – LNVM AD CVVM inv.Nr...).

Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes Pieminekļu dokumentācijas centra Arheoloģijas un vēstures daļas pieminekļu dokumentu krājums (tekstā – NKMP PDC inv.Nr...).

A.Maldups. Apriņķu un pagastu apraksti, R., 1937.-392 lpp.

J.Juškevičs. Hercoga Jēkaba laiks Kurzemē, R. 1931.-671 lpp.

Latviešu tautas paražas. Latviešu Folkloras krātuves materiāli. Sakārtojis prof. K.Straubergs, Rīga, 1944.-472.-475.lpp.

A. Teivens. Latvijas dzirnavas, R. 1985.g.-298lpp.

S.Rusmanis, I.Vīks. Kurzeme, R, 1993.-240lpp.

K. Ducmane, A. Ozoliņa. Latvija Eiropā: monētu depoziiti 1.-20.gadsimtā, LNVM raksti Nr.16. Numismātika, R., 2009. – 223 lpp.

Latvijas pagasti. Enciklopēdija. 1.,2. sēj.-R.-2001., 2002.

J.Lismanis. 1915.-1920. Kauju un kritušo karavīru piemiņai, R., 1999.

D.Auziņa, R.Brūzis, I.Doniņa. Kurzemes metāla industrijas arheoloģisko objektu apsekošana // Arheologu pētījumi Latvijā 2012. un 2013.gadā-R.,2014.-249.-252.lpp.

D.Auziņa, V.Bebre R.Brūzis, I.Doniņa. Bijušās Kurzemes hercogistes dzelzs ieguves un apstrādes vietu arheoloģiskā apzināšana 2016.gadā//Arheologu pētījumi Latvijā 2016.un 2017.gadā-R.,2018.-236.-240.lpp.

Latvijas arheoloģijas rokasgrāmata, Rīga, 2021., 677 lpp.

Latvijas vēstures atlants, 1998., 88 lpp.

Interneta resursi, kartogrāfiskais materiāls